

Titlul proiectului:

Dezvoltarea metodei educaționale inovatoare a turismului
ACCESIBIL în Europa Centrală

Turismul accesibil în România – literatura de specialitate din România

Universitatea Sapientia, Transilvania

Autori:

Drd. Gergely Norbert

Dr. György Ottilia

Dr. Kassay János

Dr. Nagy Benedek

"Finanțat de Uniunea Europeană. Punctele de vedere și opiniile exprimate aparțin exclusiv autorului (autorilor) și nu reflectă în mod necesar punctul de vedere al Uniunii Europene sau al Comisiei Europene pentru educație și cultură
Agenția Executivă (EACEA). Nici Uniunea Europeană, nici EACEA nu pot fi trase la răspundere pentru acestea."

Introducere

Turismul accesibil, adesea denumit turism incluziv sau favorabil persoanelor cu handicap, a apărut ca un obiectiv important în cadrul industriei globale a călătoriilor, cu scopul de a oferi oportunități egale de călătorie persoanelor cu handicap. În România, o țară bogată în frumuseți naturale, situri istorice și comori culturale, accesibilitatea călătoriilor și a serviciilor turistice pentru persoanele cu handicap a primit o atenție sporită. Această introducere analizează situația persoanelor cu handicap din România în ceea ce privește accesul acestora la serviciile de călătorie și turism, punând în lumină provocările cu care se confruntă și eforturile depuse pentru a le îmbunătăți experiențele de călătorie.

România se mândrește cu o gamă variată de atracții, de la peisajele pitorești din Munții Carpați până la castelele medievale și bisericile fortificate care îi împânzesc zona rurală. Cu toate acestea, realizarea potențialului turismului românesc nu constă doar în atracțiile sale, ci și în natura incluzivă a serviciilor sale de călătorie. Posibilitatea de a explora și de a se bucura de aceste destinații ar trebui să fie deschisă tuturor, indiferent de abilitățile lor fizice.

În ciuda frumuseții și atractivității destinațiilor din România, persoanele cu handicap întâmpină adesea obstacole atunci când doresc să se implice în activități de călătorie și turism. Infrastructura inadecvată, lipsa spațiilor de cazare accesibile, opțiunile limitate de transport și insuficienta conștientizare a nevoilor călătorilor cu handicap contribuie la aceste provocări. Aceste bariere nu numai că restricționează capacitatea persoanelor cu handicap de a experimenta minunile culturale și naturale ale țării, dar împiedică și dezvoltarea unei industrii turistice incluzive.

Erasmus+

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

1. Lucrări de cercetare publicate în România despre situația accesului persoanelor cu dizabilități la serviciile turistice

Pașcalău-Vrabete și Băban (2018) se concentrează pe experiențele persoanelor cu deficiențe de mobilitate în ceea ce privește dizabilitatea și incluziunea/excluziunea, precum și formarea identității lor și eforturile de a contesta constructele societale invalidante în contextul României post-socialiste. Cercetarea a implicat o analiză fenomenologică a 11 interviuri semi-structurate, ceea ce a condus la identificarea a cinci teme majore: sentimentul de diferență, redefinirea normalității, percepția ca făcând parte dintr-un "regn diferit", confruntarea cu bariere fizice și confruntarea cu impactul trecutului, imaginând în același timp un viitor dorit.

Relatările participanților subliniază urgența de a contesta perspectivele medico-productiviste ale handicapului la nivel social, individual și instituțional. Studiul subliniază rolul crucial pe care persoanele cu handicap îl joacă în promovarea unor astfel de schimbări sociale transformative.

Modelul medical predominant al handicapului și influența presiunilor capitaliste pentru productivitate au condus la disparități îngrijorătoare între cadrul legal din România privind incluziunea persoanelor cu handicap și realitatea socială și arhitecturală actuală. În plus, percepțiile și experiențele persoanelor cu handicap în acest context rămân în mare măsură neexplorate. În pofida legislației care promite protecția împotriva discriminării și asigurarea accesului neîngrădit la educație, angajare și participare, persoanele cu mobilitate redusă intervievate au împărtășit o realitate diferită. Participanții au descris o situație în care sunt reduși la corpurile lor percepute ca "defecte", marginalizați și neînțeleși din cauza atitudinilor sociale negative și a barierelor fizice din mediu.

Acest studiu subliniază urgența examinării, înțelegerii și îmbrățișării discursurilor prezentate de modelul social al dizabilității și de mișcarea de viață independentă în cadrul societății și instituțiilor românești. Există o nevoie crucială de a explora în continuare și de a încorpora aceste perspective pentru a determina schimbări pozitive și pentru a promova incluziunea persoanelor cu dizabilități.

Oreian și Rebeleanu (2016) prezintă o examinare cuprinzătoare a rolului economiei sociale în facilitarea integrării socio-profesionale a persoanelor cu dizabilități. Studiul analizează o instituție care a înființat cu succes structuri de economie socială, cu un accent deosebit pe funcționarea unităților sale protejate. În plus, studiul analizează aspectele legate de sex ale capacității de inserție profesională a persoanelor cu handicap mintal, subliniind totodată influența serviciilor instituției asupra capacității acestora de a obține și de a păstra un loc de muncă.

Inițiativele derulate în domeniul economiei sociale valorifică resursele și abilitățile persoanelor cu nevoi speciale într-un cadru organizat. În România, cele mai notabile entități de economie socială pentru persoanele cu dizabilități sunt unitățile protejate, unde sunt generate venituri și independență financiară prin vânzarea de bunuri și servicii. În plus, profiturile obținute sunt reinvestite în cadrul acestor unități pentru a îmbunătăți calitatea produselor și serviciilor și pentru a crea noi oportunități de angajare pentru beneficiari.

Erasmus+

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

În esență, economia socială completează eforturile depuse de titularii de obligații în vederea facilitării integrării profesionale a persoanelor cu handicap. Ea permite accesul acestora pe piața muncii prin adaptarea locurilor de muncă la nevoile și capacitățile lor specifice.

Turismul social și accesibilitatea

Noua piață turistică a viitorului este un segment de piață numit turism social. Turismul social a fost creat pentru a face turismul de călătorie accesibil grupurilor de consumatori, cum ar fi persoanele defavorizate și persoanele cu handicap. Scopul este de a îmbunătăți accesibilitatea și accesibilitatea opțiunilor de călătorie, ceea ce, de fapt, creează oportunități pentru dezvoltarea de noi afaceri (Mihaela, 2019).

Scopul turismului social este de a face activitățile turistice accesibile celor mai defavorizate grupuri, astfel încât una dintre ramurile sale importante este turismul pentru persoanele cu handicap. În acest fel, turismul social reprezintă de fapt o abordare umanistă a turismului. Existența turismului social într-o țară este, de asemenea, strâns legată de dezvoltarea economică, astfel încât atitudinea față de persoanele cu handicap dintr-o țară este strâns legată de dezvoltarea socială și economică (Simon et al., 2017).

În România, de la începutul anilor 2000, au apărut o serie de programe de turism social, care sunt, de asemenea, strâns legate de politicile sociale la nivel național (Simon et al., 2017). Potrivit unui studiu realizat de Simon et al. (2017), se poate afirma, în general, că turismul social, inclusiv turismul pentru persoanele cu handicap, se află la un nivel scăzut în România. Acest lucru înseamnă în principal că fondul de oportunități turistice din țară este subdimensionat în raport cu nevoile reale ale categoriilor de populație care beneficiază de activități turistice la prețuri mai mici. În același timp, din punct de vedere statistic, există o lipsă de informații complete privind turismul social, inclusiv date privind turismul pentru persoanele defavorizate. Asociațiile de turism care derulează programe de turism social nu dispun de analize anuale ale datelor de participare, ale întreprinderilor participante, ale spațiilor de cazare, ale locurilor de desfășurare, ale numărului de turiști etc., astfel încât nu putem obține o imagine realistă a numărului de persoane din categoriile defavorizate care beneficiază în prezent de oportunitățile existente, dar limitate la nivel național (Simon et al., 2017).

James Bowtell, în studiul său (Bowtell, 2015, pp. 203-204), subliniază faptul că se așteaptă ca Europa să înregistreze o creștere mare a cererii pentru turismul accesibil. Acest lucru înseamnă că trebuie să fim pregătiți pentru această cerere în creștere, deoarece doar o proporție foarte mică a pieței îndeplinește în prezent nevoile turismului accesibil. UNWTO, o agenție specializată a Organizației Națiunilor Unite, a lucrat în ultimii ani pentru a transforma destinațiile turistice în destinații accesibile (Mihaela, 2019).

Un studiu realizat de D. Mihaela (2019) oferă o prezentare detaliată a eforturilor în domeniul turismului accesibil în România în ultimii ani. Din 2013, Fundația Motivation România oferă cursuri de formare certificate pentru profesioniști pe baza curriculei dezvoltate de Organizația Mondială a Sănătății (OMS). În același timp, a creat prima platformă online, o hartă națională a locurilor accesibile, unde pot fi găsite instituții publice, locuri de divertisment și agrement, spații de cazare și facilități și împrejurimile acestora. Harta este disponibilă la adresa www.accesibil.org și este concepută pentru persoanele cu handicap. Harta poate fi utilizată și de operatorii din turism care doresc să dezvolte servicii turistice pentru persoanele cu handicap (Mihaela,

Erasmus+

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

2019). O altă inițiativă a Fundației Motivation România este evaluarea accesibilității clădirilor, care permite unei clădiri să obțină o marcă de accesibilitate de la Oficiul de Stat pentru Inventare și Mărci. Dintre puținii furnizori de servicii de turism și ospitalitate, merită subliniat faptul că complexul Băile Felix și Curtea Domnească din Piatra Neamțon îndeplinesc criteriile de accesibilitate (Mihaela, 2019).

În România există acum 2 aplicații de telefon pentru persoanele cu dizabilități, dintre care una este o hartă a locurilor accesibile care pot fi accesate prin intermediul aplicației de telefon. Aplicația se numește Accessibility Map. Cealaltă aplicație de telefon este MotivActiv, care oferă informații actualizate pentru persoanele cu dizabilități prin publicarea de articole și știri.

În prezent, numărul persoanelor cu dizabilități este în creștere în România (și în întreaga lume), ceea ce reprezintă un motiv suficient pentru ca persoanelor cu dizabilități să li se acorde o atenție deosebită de către diferite segmente ale societății, cum ar fi furnizorii de servicii (inclusiv turism), antreprenori și cercetători. Babaita (2014) a cercetat domeniul specific al turismului din România care abordează problema turismului pentru persoanele cu handicap. În cercetarea sa, ea subliniază necesitatea de a dezvolta un model social pentru persoanele cu handicap, care nu a fost încă formulat în literatura de turism. Scopul cercetării sale prin chestionar a fost de a afla dacă societatea românească este deschisă și pregătită să accepte acest nou segment, adică dacă nevoile consumatorilor cu nevoi speciale sunt luate în considerare pe piața turismului. Cercetarea a examinat atitudinile societății românești față de această problemă, respectiv atitudinile și comportamentul persoanelor fără dizabilități față de persoanele cu dizabilități. În plus, cercetarea a vizat explorarea motivelor care conduc la sentimente negative față de persoanele cu dizabilități (reticență sau indiferență) (Babaita, 2014).

Principala concluzie a cercetării sale este că majoritatea persoanelor cu handicap sunt acceptate în societatea românească și susțin procesul de integrare. În plus, respondenții consideră că, la fel ca în toate societățile moderne, în România ar trebui să existe un sistem care să ofere anumite beneficii materiale și asistență psihosocială acestor persoane. De asemenea, se subliniază faptul că, deși s-au înregistrat progrese în ceea ce privește eliminarea anumitor bariere în calea transportului, mai sunt încă multe de făcut în ceea ce privește accesul la cazare, restaurante și atracții, iar participarea persoanelor cu handicap la programele turistice este limitată. Potrivit participanților la cercetare, este necesar să se promoveze participarea persoanelor cu handicap în turism (Babaita, 2014).

Într-un alt articol despre turismul social, Dumitru și Negricea (2011), putem citi despre evoluția și definiția turismului social, organizațiile internaționale de turism social, specificitățile turismului social în general și, în final, principalele avantaje ale dezvoltării acestui tip de turism.

Erdeli et al. (2011) rezumă dificultățile și schimbările de-a lungul timpului în turismul balnear românesc. Studiul aprofundează modul în care industria s-a transformat de la rădăcinile sale comuniste la era post-comunistă. În ciuda faptului că a fost semnificativ afectată de schimbările politice și socio-economice majore care au urmat Revoluției din 1989, această industrie continuă să prospere alături de formele emergente de turism care răspund preferințelor consumatorilor moderni de agrement. Aceștia subliniază faptul că fondurile naționale de pensii și alte fonduri de asigurări sociale au un rol esențial în facilitarea turismului social prin oferirea de vouchere subvenționate sau gratuite pentru tratament balnear persoanelor pensionate și adulților cu handicap. Programul special de turism social balnear, gestionat de fondul național de pensii și de fondul de asigurări sociale pentru persoanele afectate de accidente de muncă

Erasmus+

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

și boli profesionale, se adresează pensionarilor și persoanelor cu handicap. Programul distribuie "vouchere gratuite" pentru pensionarii cu handicap și "vouchere subvenționate" pentru alte persoane pensionate.

Turismul responsabil și accesul persoanelor cu handicap

Văduva et al. (2021) au analizat principalele obstacole care există în prezent prin studierea literaturii internaționale privind turismul accesibil și au făcut câteva sugestii pentru îmbunătățirea acestei activități turistice, ținând cont de recomandările Organizației Mondiale a Turismului. În studiul lor, aceștia subliniază necesitatea de a crește gradul de conștientizare a necesității accesibilității la nivel mondial.

După cum s-a menționat deja în referințele bibliografice anterioare, studiul realizat de Văduvă et al. (2021) arată că cererea de servicii turistice accesibile este în creștere, în principal datorită numărului tot mai mare de persoane cu handicap (ajungând la 1 miliard de persoane la nivel mondial în 2019). Acest lucru a dus la crearea de simboluri internaționale, dar există încă multe probleme în domeniul turismului accesibil. Acestea pot fi de mediu (participarea la activități în destinațiile turistice, lipsa comunicării), de infrastructură (accesibilitatea clădirilor, a transportului, a facilităților de rezervare) sau sociale (bariere de atitudine, nivel scăzut de formare specifică pentru turismul accesibil) (Văduva et al., 2021).

Ghidul Organizației Mondiale a Turismului "Inclusive recovery guide to the socio-cultural impacts of Covid- 19 on people with disabilities" evidențiază nemulțumirea călătorilor cu dizabilități cu privire la informațiile turistice oficiale privind accesibilitatea. Un studiu realizat de Văduva et al (2021) cu privire la circumstanțele specifice ale turiștilor cu handicap arată, de asemenea, că turismul în acest domeniu este încă la început, rămânând multe de făcut pentru a face mai multe servicii turistice accesibile persoanelor cu handicap. Cu toate acestea, susținătorii turismului accesibil consideră că acest lucru poate fi realizat prin îmbunătățirea accesibilității facilităților, îmbunătățirea transportului, accesibilitatea atracțiilor și destinațiilor și cooperarea între părțile interesate (Văduva et al., 2021).

Studiul realizat de Văduva et al. (2021) face recomandări pentru o mai bună implementare a turismului accesibil. Aceste recomandări includ: crearea de parteneriate public-private, cooperarea internațională, formarea resurselor umane, îmbunătățirea accesibilității destinațiilor prin diversificarea sistemelor de transport, adaptarea modurilor de transport și diversificarea atracțiilor și destinațiilor. De asemenea, acestea subliniază importanța accesibilizării mai multor destinații pentru persoanele cu handicap și a promovării acestui tip de turism de nișă (Văduva et al., 2021).

Obiectivul principal al articolului lui Butnaru (2010) este de a identifica provocările cu care se confruntă clienții, în special cei cu handicap, atunci când aleg o unitate de cazare turistică. În plus, articolul urmărește să evidențieze măsurile și soluțiile menite să elimine aceste obstacole. Autorul abordează următoarele aspecte:

- Mentalitatea - o barieră în relația cu clienții cu handicap
- Bariere fizice - arhitecturale întâlnite într-o structură de cazare turistică
- Primirea oaspeților cu handicap locomotor

Erasmus+

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

- Întâlnirea cu clienții cu deficiențe de auz
- Întâlnirea cu clienții cu deficiențe de vedere
- Eliminarea barierelor din calea serviciilor pentru clienți. Standarde pentru creșterea calității serviciilor unei unități de cazare turistică
- Cerințe arhitecturale pentru acomodarea persoanelor cu handicap

După cum bine se observă în studiul menționat mai sus, din păcate aceste bariere există în turismul rural, unele sunt independente de industria turismului, fiind efectul politicii țării respective, altele depind de percepția managerului agenției turistice de cazare, a zonei turistice, a termenului de ospitalitate.

Tudorache et al. (2017) au prezentat provocările întâmpinate în aplicarea Sistemului European de Indicatori de Turism (ETIS) în contextul județului Brașov, situat în mare parte în Carpații României. ETIS a fost configurat inițial cu un total de 27 de indicatori de bază și 40 de indicatori suplimentari (opționali). Există patru indicatori în cadrul grupului C Incluziune / Accesibilitate, care tratează problema incluziunii persoanelor cu dizabilități în turism:

C.3.1 Procentul de unități de cazare comercială accesibile persoanelor cu

handicap/participante la sisteme recunoscute de informare privind accesibilitatea

C.3.1.1 Procentul de destinații deservite de transport public accesibil persoanelor cu handicap și persoanelor cu cerințe specifice de acces

C.3.2 Procentul de atracții turistice care sunt accesibile persoanelor cu handicap și/sau care participă la programe recunoscute de informare privind accesibilitatea

C.3.2.1 Procentul de vizitatori mulțumiți de accesibilitatea destinației pentru persoanele cu handicap sau cu cerințe specifice de acces

Studiul lui Tudorache et al. (2017) relevă faptul că procesul de selectare a indicatorilor ETIS este adaptabil și ar trebui să se alinieze la caracteristicile unice ale fiecărei destinații, luând în considerare nevoile părților interesate, informațiile relevante și disponibilitatea datelor. Implementarea sistemului ETIS într-o destinație turistică nu numai că servește ca un instrument valoros pentru monitorizarea performanței economice, sociale și de mediu la nivelul destinației, dar oferă, de asemenea, actorilor responsabili un instrument de gestionare eficient.

Infrastructura și serviciile de accesibilitate pentru persoanele cu handicap din România

Tecău et al. (2019) au scris despre problemele privind intenția turismului responsabil de a crește accesibilitatea destinațiilor turistice pentru copiii cu dizabilități și familiile acestora. Scopul a fost acela de a identifica

Erasmus+

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

și să analizeze obstacolele întâmpinate de familiile cu copii cu handicap în timpul experiențelor lor turistice. Aceștia au efectuat o cercetare calitativă prin interviuri de tip focus grup, cu un total de 32 de participanți, specializați în educația copiilor cu handicap și în școlile obișnuite în care învață acești copii (manageri, specialiști și părinți/părinți adoptivi). Printre rezultatele foarte valoroase, le putem evidenția pe acestea:

- În România, potrivit tuturor participanților, turiștii tipici, autoritățile și angajații din turism nu sunt pregătiți în mod adecvat pentru a manifesta un comportament ideal față de persoanele cu handicap și familiile acestora. Acest lucru subliniază necesitatea unei sensibilități sporite în interacțiunile lor cu aceste grupuri, precum și nevoia de formare specializată pentru personalul implicat. Respondenții consideră că principala cauză a acestui comportament rezidă în faptul că românii nu sunt obișnuiți să vadă persoane cu dizabilități în spațiul public. Toți participanții la cercetare au fost de acord că familiile cu copii cu dizabilități nu se simt confortabil în spațiul public, iar copiii lor sunt evitați de ceilalți copii.

- participanții la acest studiu au exprimat faptul că în România există unele lanțuri hoteliere care au luat măsuri de eliminare a barierelor fizice prin furnizarea de rampe de acces, camere adaptate și băi pentru persoanele cu handicap. Cu toate acestea, costurile de cazare în aceste hoteluri depășesc adesea mijloacele financiare ale familiilor cu copii cu handicap. Doar un număr limitat de hoteluri ieftine oferă accesibilitate și cazare adecvate pentru aceste familii. Potrivit participanților, cel mai dificil aspect este asigurarea accesului ușor la atracțiile turistice pentru copiii cu handicap. Un exemplu împărtășit de o mamă cu un copil cu boli multiple a evidențiat această problemă. În timpul unei vacanțe organizate pentru familiile cu copii cu dizabilități la un hotel de pe malul mării, deși hotelul a oferit facilități adecvate pentru grup, accesul la plajă a reprezentat o provocare majoră. Calea de 500 de metri care duce la plajă nu era potrivită pentru o deplasare ușoară, făcând aproape imposibil accesul familiilor la plajă. În consecință, multe familii au ajuns să își petreacă întreaga vacanță în incinta hotelului.

- În ceea ce privește posibilitățile de diminuare a barierelor de atitudine, participanții la eșantion au afirmat că nivelul de civilizație al unei societăți se reflectă în tratamentul aplicat persoanelor cu nevoi speciale. Procesul de incluziune depinde atât de mentalitatea celor care se confruntă cu dificultăți, cât și de atitudinea celorlalți. Astfel, atitudinile și mentalitățile negative pot fi transformate prin diseminarea de informații.

Întrebați dacă sunt de părere că ceilalți ar trebui educați cu privire la anumite aspecte pentru a promova acceptarea persoanelor cu handicap, respondenții au împărtășit numeroase idei, care pot fi clasificate în trei grupuri: apeluri raționale, apeluri emoționale și apeluri legate de drepturile omului. Unii participanți au susținut că ar trebui să se pună accentul pe argumentele raționale, deoarece oamenii trebuie să înțeleagă că a nu avea un handicap în prezent nu garantează aceeași situație în viitor.

- Întrebarea finală a studiului a fost găsirea oportunităților de a utiliza realitatea virtuală (VR) pentru a ajuta familiile cu copii cu handicap să identifice și să evite barierele fizice în activitățile turistice. Toți respondenții au menționat că folosesc internetul, inclusiv instrumente precum hărțile Google, forumurile turistice și site-urile web, pentru a-și planifica călătoriile. Specialiștii au fost în unanimitate de acord că tehnologia realității virtuale (VR) ar putea oferi detalii vizuale mai precise despre diverse locații, ceea ce se aliniază cu constatările grupului de părinți. Utilizarea platformelor VR aduce beneficii persoanelor cu nevoi speciale și familiilor acestora, deoarece oferă

Erasmus+

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

informații despre diferite destinații. Aplicațiile potențiale ale tehnologiei VR în beneficiul copiilor cu nevoi speciale au fost identificate după cum urmează: simularea călătoriei cu mașina, trenul sau avionul pentru a-i ajuta să se obișnuiască în prealabil cu senzațiile acestor mijloace de transport și cu experiența de a fi în mulțime și pentru a le permite să se familiarizeze cu destinațiile turistice înainte de vizita lor efectivă, ceea ce poate reduce stresul cauzat de situațiile necunoscute. În ceea ce privește cazarea, respondenții au indicat că cele mai esențiale informații care pot fi testate cu ajutorul VR includ accesibilitatea la cazare, starea cazării în sine, accesul la toalete și accesibilitatea la diverse atracții turistice. Toți participanții au fost de acord că unitățile de cazare care oferă opțiunea de a testa condițiile prin intermediul VR sunt preferate față de cele care nu oferă această posibilitate.

Principala concluzie a acestui studiu este că, în România, nu există o pregătire suficientă în rândul autorităților, turiștilor și angajaților pentru a include turiștii atipici, cum ar fi copiii cu handicap și familiile acestora, în activitățile turistice. Comparând rezultatele cu studiile anterioare menționate în analiză, această cercetare a scos la iveală faptul că participarea familiilor cu copii cu handicap la activitățile turistice este limitată în România. Factorii culturali și economici, cum ar fi veniturile scăzute ale familiilor, sunt considerați principalele motive ale acestei limitări.

În România, barierele de atitudine reprezintă provocări semnificative, atât din partea persoanelor cu handicap (în condițiile în care a avea un copil cu handicap este încă perceput ca o sursă de rușine pentru multe familii), cât și din partea societății în general. Societatea nu este suficient de pregătită, educată sau empatică în ceea ce privește acomodarea persoanelor cu handicap, ceea ce contribuie la dificultățile cu care se confruntă acestea în implicarea în activități turistice.

În ceea ce privește barierele fizice, constatările indică faptul că, deși au existat îmbunătățiri în ceea ce privește accesibilitatea, membrii eșantionului încă percep prezența unor astfel de bariere pentru persoanele cu handicap.

Autorii au concluzionat, de asemenea, că o schimbare reală a atitudinilor societății față de persoanele cu handicap poate fi realizată numai prin educație. În consecință, încorporarea în programa școlară primară a subiectelor menite să îmbunătățească atitudinile față de persoanele cu handicap ar putea servi drept impuls pentru atingerea obiectivelor de dezvoltare durabilă ale ONU.

În ceea ce privește utilizarea tehnologiei VR, aceasta are potențialul de a reduce decalajul dintre percepțiile anterioare vizitei asupra unei destinații turistice și experiența reală la fața locului. VR poate ajuta copiii și părinții să se cufunde în destinație, să identifice facilitățile și obstacolele și să obțină o reprezentare mai exactă a locurilor pe care intenționează să le viziteze.

Munteanu et al. (2014) investighează strategiile competitive care pot fi adoptate de managerii de hoteluri din stațiunile de pe litoralul Mării Negre din Mamaia, România, luând în considerare așteptările consumatorilor și cele mai bune practici din industria turismului. Printre alte elemente importante de infrastructură și servicii, aceștia au evidențiat faptul că facilitățile pentru turiștii cu dizabilități pot fi găsite în patru hoteluri din eșantion după cum urmează: fie camerele sunt echipate corespunzător pentru aceste persoane, fie există acces adecvat pentru scaune cu rotile în împrejurimile hotelului și în zonele publice și există rampă de acces la diferite clădiri ale complexului hotelier. Iaki este singurul hotel românesc din eșantion cu facilități pentru persoanele cu handicap.

Erasmus+

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Despre accesibilitatea turismului în România, există un alt articol care tratează această problemă, scris de Rabontu (2018). Acesta pretinde să examineze nivelul de dezvoltare a facilităților turistice destinate persoanelor cu dizabilități, atât în unitățile de cazare, cât și în cele de catering, având în vedere creșterea turismului incluziv la nivel național și internațional. Acesta utilizează metode de cercetare pentru a analiza datele statistice existente referitoare la acest subiect. În urma unei analize a datelor statistice, autorul concluzionează că în turismul românesc accesibilitatea persoanelor cu dizabilități este la un nivel foarte scăzut. Numărul limitat de camere destinate persoanelor cu dizabilități din România indică lipsa de interes a unităților de cazare turistică pentru acest segment de populație în continuă creștere. Principalul motiv este reprezentat de investițiile substanțiale necesare pentru dotarea corespunzătoare a unităților de cazare, restaurante și divertisment, precum și de necesitatea modernizării infrastructurii și a mijloacelor de transport. Doar câteva locuri dispun de facilitățile necesare pentru a asigura accesul persoanelor cu handicap.

O cercetare (Tecău, 2017) a fost realizată cu scopul principal de a confirma necesitatea unei platforme software în România pentru a ajuta persoanele cu handicap să navigheze pe rute și facilități turistice accesibile și sigure. Folosind metoda focus-grupurilor, cercetarea a urmărit să identifice problemele de siguranță care pot afecta persoanele cu dizabilități sau însoțitorii acestora în timpul călătoriilor. Conform opiniei subiecților intervievați, persoanele cu handicap ar dori să meargă în excursii, iar majoritatea dintre acestea au o nevoie mai mare de astfel de experiențe, astfel încât un produs software ar putea contribui la asigurarea siguranței călătoriei și la comunicarea informațiilor. Respondenții au evidențiat necesitatea organizării unei campanii de informare a membrilor societății pentru a crește gradul de conștientizare cu privire la problemele cu care se confruntă persoanele cu handicap atunci când călătoresc, sensibilizând astfel oamenii la această problemă.

Metoda discuțiilor de grup a fost, de asemenea, utilizată pentru a evidenția temerile legate de siguranță pe care le pot avea persoanele cu handicap atunci când călătoresc: principalele temeri sunt legate de transport și călătorie (condițiile de transport, fiabilitatea orarelor, lipsa iluminatului stradal, a rampelor, a marcajelor pe asfalt, a indicatoarelor rutiere sonore), lipsa unei cazări adecvate, accesul la punctele de prim ajutor, accesul la diferite locuri unde se poate mânca, accesul la punctele comerciale, inclusiv la anumite atracții turistice. Cu toate acestea, din nou în această cercetare, lipsa personalului profesionist calificat apare ca una dintre sursele reale de teamă. În plus, este important de menționat faptul că, în România de astăzi, majoritatea persoanelor cu dizabilități nu își pot permite călătorii costisitoare, deoarece nivelul lor de trai este în general mai scăzut (Tecău, 2017).

Conform articolului de cercetare publicat de Tecău (2017), o platformă de colectare ar putea ajuta foarte mult la încurajarea persoanelor cu dizabilități să călătorească, arătându-le spațiile disponibile în condiții de siguranță, excluzând astfel destinațiile inaccesibile sau care ar putea fi periculoase pentru turiștii cu nevoi speciale. Conceptul ar trebui să implice o serie de organizații, cum ar fi departamente guvernamentale, ministere, administrații publice, instituții de învățământ, hoteluri și restaurante.

Studiul realizat de Cernaianu-Sobry (2011) se concentrează asupra persoanelor cu handicap, inclusiv asupra turismului sportiv, în două țări, România și Franța. În studiul publicat în 2011, cercetările autorilor au arătat că în România majoritatea hotelurilor, transporturilor, facilităților și siturilor turistice nu sunt accesibile persoanelor cu handicap. În același timp, legea este destul de diferită, în conformitate cu articolul 21 din Legea română

Erasmus+

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

448/2006: "Autoritățile competente ale administrației publice sunt obligate să faciliteze accesul persoanelor cu handicap la valorile culturale, patrimoniu și turism, activități sportive și de agrement".

Studiul relevă, de asemenea, că una dintre principalele probleme din România este că lucrătorii din turism nu au cunoștințe adecvate în acest domeniu și, în consecință, nu oferă servicii adecvate pentru persoanele cu handicap. Principala concluzie a studiului, publicat în 2011, este că există o lipsă de politici și strategii guvernamentale pentru promovarea turismului accesibil, o lipsă de personal calificat și o lipsă de servicii și programe pentru persoanele cu handicap și persoanele cu handicap. În plus, este important de remarcat faptul că există o lipsă de informații oficiale în România cu privire la oportunitățile de vacanță pentru persoanele cu handicap. În același timp, autorii subliniază că resursele financiare insuficiente limitează accesul persoanelor cu handicap la activități turistice și sportive (Cernaianu-Sobry, 2011).

În ciuda resurselor naturale și antropice abundente ale României, dacă infrastructura turistică românească nu este adaptată persoanelor cu handicap, acest segment de piață și această oportunitate de afaceri vor rămâne neexploatare (Cernaianu-Sobry, 2011).

Studiul realizat de Simon et al. (2018) evaluează existența taberelor pentru elevi în România, inclusiv a facilităților pentru persoanele cu dizabilități. Datele studiului arată că există practic un deficit de locuri pentru astfel de tabere la nivel național (4.600 de locuri de internat în 2017), în timp ce pentru copiii cu dizabilități erau înregistrate 1.600 de locuri de internat.

De exemplu, pe litoral, în județul Constanța, existau doar 236 de locuri de internat în tabere pentru copii cu dizabilități în 2017 (Simon et al., 2018).

Epuran et al (2020) au efectuat o cercetare calitativă pentru a identifica principalele bariere cu care se confruntă persoanele cu handicap din România atunci când călătoresc, în special atunci când călătoresc în scop turistic. Rezultatele cercetării au arătat că persoanelor cu dizabilități le place să călătorească și călătorească în scop turistic, dar că, de obicei, acestea întâmpină inevitabil obstacole în timpul călătoriilor lor. Majoritatea respondenților la studiu preferă litoralul românesc (destinația vizitată de mai mult de jumătate dintre respondenți).

Scurtul studiu realizat în județul Brașov arată că problemele persoanelor cu dizabilități nu sunt încă luate în seamă. Cercetarea evidențiază, de asemenea, faptul că persoanele care însoțesc persoanele cu handicap întâmpină dificultăți și din cauza lipsei de informații cu privire la destinațiile turistice. Persoanele cu deficiențe fizice și de mobilitate se confruntă în special cu probleme de accesibilitate, cum ar fi localizarea, accesibilitatea diferitelor atracții turistice și accesul la transportul public (de exemplu, lipsa spațiului pentru scaunele cu rotile sau lipsa rampelor) (Epuran et al., 2020).

Rezultatele lor arată, ceea ce reiese și din multe alte studii, că persoanele cu handicap din România au nevoie de informații mai bune înainte de a vizita și că ar merita să se introducă noi tehnologii pentru a ajuta la o mai bună informare a grupului țintă cu privire la accesibilitatea și descrierea potențialelor destinații turistice. Importanța furnizării de informații adecvate și detaliate este subliniată și de necesitatea pregătirii și informării prealabile a persoanelor cu dizabilități înainte de călătorie, care ar putea fi ajutate în viitor prin introducerea de noi tehnologii în etapa de planificare a călătoriei, astfel încât acestea să poată fi mai bine informate în avans (Epuran et al., 2020).

Erasmus+

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Un alt element foarte important este teama persoanelor cu dizabilități atunci când călătoresc, care se datorează lipsei de cunoștințe a persoanelor care lucrează în unitățile de turism și a atitudinii persoanelor fără dizabilități față de persoanele cu dizabilități. La nivel societal, lipsa de toleranță din România creează temeri legate de securitate, ceea ce pare a fi o problemă reală în această țară. Prin urmare, este nevoie de educarea întregii populații pentru a promova toleranța față de persoanele cu dizabilități, lucru des întâlnit și în literatura de specialitate (Epuran et al., 2020).

Brătucu și colaboratorii (2016) au realizat un studiu privind percepția turiștilor asupra destinațiilor turistice din județul Brașov în ceea ce privește accesibilitatea pentru persoanele cu dizabilități. Respondenții acestui studiu au menționat, de asemenea, următoarele ca fiind cele mai mari probleme: accesibilitatea destinațiilor pentru persoanele cu dizabilități, accesul la transport, infrastructura inadecvată și probleme cu facilitățile.

În cercetarea lor anterioară, Brătucu și coautorii (2015) au subliniat deja că ar fi recomandat să se îmbunătățească accesibilitatea pentru persoanele cu handicap în destinații, cum ar fi introducerea de servicii de autobuz care să permită accesul în scaun cu roțile și accesul mai ușor la atracțiile turistice și la cazare (Brătucu, Chițu și Demeter 2015).

Studiul realizat de Babaita (2012) relevă, prin intermediul unui sondaj efectuat pe un eșantion de 60 de hoteluri (din orașele Arad și Timișoara), măsura în care infrastructura hotelurilor este adaptată la nevoile turiștilor cu handicap, precum și informații privind opinia managerilor de hoteluri cu privire la oportunitățile de călătorie pentru persoanele cu handicap.

Managerii de hoteluri intervievați nu erau familiarizați cu acest segment de piață și majoritatea nu își adaptează serviciile la acest grup țintă. Majoritatea managerilor de hoteluri consideră că personalul lor nu este suficient de pregătit pentru această piață. Conform sondajului, peste 50% dintre manageri consideră că organizațiile guvernamentale și neguvernamentale nu se ocupă suficient de aceste persoane. În ceea ce privește infrastructura, cercetarea a evidențiat faptul că majoritatea hotelurilor au locuri de parcare speciale și rampe de acces pentru persoanele cu handicap, dar există lacune în ceea ce privește alte infrastructuri (Babaita, 2012).

Babaita et al (2011), examinând barierele din turism pentru persoanele cu dizabilități din România, afirmă că societatea românească nu oferă suficientă asistență persoanelor cu dizabilități din România, dar există și o problemă cu respectarea drepturilor fundamentale.

Cu toate acestea, în urma cercetării prin chestionar, majoritatea respondenților au fost de acord atunci când au fost întrebați dacă este importantă integrarea persoanelor cu handicap în societate.

Cu toate acestea, cercetarea arată, de asemenea, că mai mult de 90% dintre respondenți nu ar fi deranjați de prezența persoanelor cu handicap în hoteluri, deci există o deschidere din partea societății pentru a permite acestui segment să beneficieze de serviciile turistice (Babaita et al., 2011).

Studiul lui Crismariu (2017) evidențiază interesul în creștere pentru turismul accesibil în România în ultimii ani și importanța tot mai mare a acestei piețe. Cu toate acestea, deocamdată, în țară au loc acțiuni de sensibilizare și etape incipiente. De fapt, scopul etapei de sensibilizare este de a crește gradul de conștientizare a

Erasmus+

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

importanța turismului accesibil în sectoarele relevante în rândul întreprinderilor și administrațiilor publice. În faza inițială, obiectivul este de a pune bazele în acest domeniu, cum ar fi formarea personalului adecvat și formularea principiilor și acțiunilor care vor fi necesare în faza de dezvoltare.

Analiza (Crismariu, 2017) arată, de asemenea, că au început să apară primele organizații interesate de dezvoltarea turismului accesibil în România. În România, studiul menționează 3 actori cheie înregistrați în ENAT (European Network for Accessible Tourism): Fundația Motivation România, ADR

- Agenția de Dezvoltare Regională și agenția de turism Sano Touring. Sano Touring este o agenție de turism românească specializată în turismul accesibil, care funcționează din 2015 și care își propune să atragă în țară turiști străini cu nevoi speciale.

Serviciile oferite de agenție sunt: programe turistice selectate și testate, excursii, tratamente medicale (spă-uri, care sunt importante pentru turismul pentru toți) și programe recreative. Pentru aceste programe, agenția de turism va pune la dispoziție mijloace de transport adecvate, cazare, ghizi, mijloace de transport în comun, restaurante cu astfel de facilități și personal calificat, familiarizat cu nevoile dumneavoastră. În România, principalele locuri care contribuie la asigurarea turismului accesibil în categoria stațiunilor balneoclimaterice sunt: Băile Felix, Băile Covasna, Balnearul Covasna, Balnearul Sovata, stațiunea Eforie Nord de la Marea Neagră.

Accesibilitatea în turism este un pilon important al transportului durabil și este în prezent un element central al politicii în domeniul turismului (Bordeianu, 2015). În studiul său, Bordeianu (2015) a constatat că, în România, legislația privind dizabilitatea nu este bine înțeleasă, iar legislația este incertă și nu este bine aplicată în practică. Se poate spune că majoritatea persoanelor care lucrează în sectorul turismului nu sunt conștiente de accesibilitate. De fapt, acest lucru înseamnă că și astăzi, în Europa Centrală și de Est, majoritatea lucrătorilor din turism și a întreprinderilor din turism au cunoștințe superficiale despre cum să dezvolte accesibilitatea pentru afacerea lor (Bordeianu, 2015), dar, pe de altă parte, nu o consideră suficient de importantă.

Pentru a face progrese în această privință, România ar avea nevoie de măsuri reale pentru persoanele cu handicap și persoanele cu mobilitate redusă în tot ceea ce ține de turism, clădiri publice și transport (Bordeianu, 2015). Fundația Motivation România își propune nu doar să informeze persoanele cu dizabilități, ci și să dezvolte un sistem de control al clădirilor. În acest scop, ei au creat așa-numitul Motivation Accessibility Brand. Acest audit de accesibilitate, care este împărțit în trei părți: controlul accesului la spațiile exterioare (parcări, alei și intrări), controlul accesului la spațiile interioare (circulație în interior, spațiu pentru manevrarea scaunelor cu roți, toalete) și alte facilități disponibile în funcție de specificul fiecărui loc (de ex. Pe această bază, evaluarea este împărțită practic în trei categorii: accesibil, moderat accesibil și inaccesibil. Până în iunie 2013, Fundația Motivation România a evaluat 796 de clădiri din România (dintre care 60% sunt hoteluri, restaurante, spații culturale sau de divertisment). Dintre acestea, doar 205 erau accesibile, 229 parțial accesibile și 362 inaccesibile (Bordeianu, 2015, pp. 47). Având în vedere că există mii de facilități de cazare în România, statisticile de mai sus sugerează că aproximativ jumătate dintre acestea sunt complet inaccesibile pentru utilizatorii de scaune cu roți.

În 2016, asociația Sano Touring a lansat site-ul AccessibleRomania.com, care oferă informații despre locuri de cazare, servicii de alimentație publică și locuri turistice accesibile pentru persoanele cu nevoi speciale din România și din străinătate (Visionary Analytics, 2021). Cu toate acestea, conform unui studiu al Comisiei Europene (2021), condițiile reale ar trebui verificate cu atenție pentru fiecare destinație

Erasmus+

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

deoarece, după cum se menționează în studiu, "de exemplu, hotelurile marcate ca fiind accesibile pe Booking.com sunt adesea, în realitate, doar parțial adaptate pentru utilizatorii de scaune cu rotile, iar în cazul restaurantelor cea mai frecventă problemă este lipsa de spațiu în toalete. Muzeele și spațiile culturale trebuie să se adapteze tuturor tipurilor de handicap, nu numai în ceea ce privește infrastructura (locuri de parcare, rampe, podele), ci și în ceea ce privește activitățile oferite (descrieri, iluminat adaptat, programe speciale pentru persoanele cu handicap mintal etc.)." Pentru a depăși aceste probleme, agenția Sano Touring efectuează studii de teren atente și, pe baza acestora, realizează ghiduri accesibile, cum ar fi publicațiile "România accesibilă" și "București accesibil".

Recunoscând importanța turismului accesibil și a emancipării persoanelor cu handicap, România a început să ia măsuri pentru a îmbunătăți situația. Eforturile includ dezvoltarea de locuri de cazare accesibile, servicii de transport și promovarea experiențelor de călătorie incluzive. Diferite organizații, atât guvernamentale, cât și neguvernamentale, lucrează pentru a crește gradul de conștientizare, pentru a oferi formare și pentru a milita pentru modificarea politicilor care sprijină drepturile și nevoile călătorilor cu handicap.

Accesibilitatea serviciilor de călătorie și turism pentru persoanele cu handicap din România este încă în curs de dezvoltare. Prin abordarea provocărilor și prin investiții în infrastructura accesibilă, România are potențialul de a deveni o destinație mai incluzivă și mai primitoare pentru călătorii cu toate abilitățile. Această explorare a literaturii privind turismul accesibil în România pregătește terenul pentru o înțelegere mai profundă a situației actuale și a eforturilor continue de a se asigura că persoanele cu handicap pot explora și se pot bucura de comorile țării cu ușurință și demnitate.

Bibliografie

Babaita, C. M.; Nagy, A.; Filep, A.V. (2011). Barierele turistice ale persoanelor cu handicap din România. INTEGRAREA EUROPEANĂ- NOI PROVOCĂRI, 638.

Babaita, C. M. (2012). Industria turismului în România și nevoile persoanelor cu dizabilități. Seria Științe Economice, 21(1), 481-486.

Babaita, C. (2014). Turismul persoanelor cu dizabilități - o componentă a turismului social. De la persoană la societate, 945.

Bordeianu, O. M. (2015). Turismul accesibil-o provocare pentru turismul românesc. Revista de turism-studii și cercetări în turism, (20), 42-49.

Bowtell, J. (2015). Evaluarea valorii și atractivității pe piață a industriei turismului accesibil în Europa: un accent pe principalele companii de turism și agrement, Journal of Tourism Futures, Vol. 1. Issue: 3, pp.203-222, <https://doi.org/10.1108/JTF-03-2015-0012>

Erasmus+

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Brătucu, G.; Chițu, I. și T. Demeter (2015). Adaptarea sistemului european de indicatori turistici la Brașov - destinație turistică. Buletinul Universității Transilvania din Brașov, Vol. 8 (20), Seria V, pp. 157-162. [online] Disponibil la: <https://www.proquest.com/docview/1768395573> [Accesat la 25 iulie 2023].

Bratucu, G.; Chitu, I. B.; Dinca, G. & Ștefan, M. (2016). Opinii ale turiștilor cu privire la accesibilitatea pentru persoanele cu dizabilități în zona județului Brașov. Buletinul Universității Transilvania din Brașov. Seria V: Științe economice, 73-82.

Butnaru, G. I. (2010). 1.4. QUALITY IN RURAL TOURISM CONSIDERING THE OBSTACLES MET BY THE CLIENTS OF A TOURIST ACCOMMODATION STRUCTURE CALITATEA ÎN TURISMUL RURAL PRIN PRISMA BARIERELOR PE CARE LE ÎNTÂMPINĂ CLIEȚII UNEI STRUCTURI DE PRIMIRE. TURISMUL RURAL ROMÂNESC ÎN CONTEXTUL DEZVOLTĂRII DURABILE. ACTUALITATE ȘI PERSPECTIVE, 35.

Cernaianu, S. & Sobry, C. (2011). ASPECTE ALE TURISMULUI SPORTIV PENTRU PERSOANELE CU DIZABILITĂȚI; A CAZUL FRANȚEI ȘI AL ROMÂNIEI. Proceedings Book, 358.

Crîșmariu, O. D. (2017). Turismul accesibil - o expresie a responsabilității sociale. Cactus Tourism Journal Vol. 15, Issue 2, 2017, Pages 33-40, ISSN 2247-3297

Erdeli, G.; Dincă, A. I.; Gheorghilaș, A. & Surugiu, C. (2011). Turismul balnear românesc: O paradigmă comunistă într-o eră postcomunistă. Human Geographies--Journal of Studies & Research in Human Geography, 5(2).

Epuran, G.; Tecău, A. S.; Constantin, C. P.; Tescasiu, B. & Chitu, I. B. (2020). Oportunități de utilizare a noilor tehnologii (VR/AR) în vederea facilitării accesului persoanelor cu dizabilități la produsele turistice. Buletinul Universității Transilvania din Brașov. Seria V: Științe economice, 55-64.

Dumitru, N. R., & Negricea, C. I. (2011). Beneficiile turismului social. EIRP Proceedings, 3.

Mihaela, D. (2019). ACCESIBILITATEA ÎN TURISM-NEVOIE ȘI OPORTUNITATE PENTRU PIAȚA TURISMULUI.

http://www.strategiimanageriale.ro/images/images_site/articole/article_7e41e8490e29f2b3a51328031348129d.pdf

Munteanu, A. R.; Rizea, R. D.; Ilie, A. G. & Sârbu, R. (2014). INVESTIGAREA POTENȚIALELOR STRATEGII DE CREȘTERE A COMPETITIVITĂȚII TURISMULUI LA LITORALUL MĂRII NEGRE. Amfiteatru Economic, Vol. XVI
• Nr. Special 8 - Noiembrie 2014

Oreian, I. A. & Rebeleanu, A. (2016). ECONOMIA SOCIALĂ DIN PERSPECTIVA INTEGRĂRII SOCIO-PROFESIONALE A PERSOANELOR CU DIZABILITĂȚI (SOCIAL ECONOMY FROM THE PERSPECTIVE OF THE SOCIAL AND PROFFESIONAL INTEGRATION OF PEOPLE WITH DISABILITIES). Revista de economie socială. 4 (2), 48-62.

Pașcalău-Vrabete, A. & Băban, A. (2018). Este "diferit" încă inacceptabil? Explorarea experienței dizabilității motorii în cadrul mediului social și construit din România. Disability & Society, 33(10), 1601- 1619.

Rabontu, C. I. (2018). Accesibilitatea persoanelor cu dizabilități în turismul românesc. Revista de turism-studii și cercetări în turism, (25).

Erasmus+

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Simon, T.; Bogan, E.; Frent, C. & Barbu, M. (2018). Turism social pentru copii și tineri elevi, în România. International Journal Of Academic Research In Environment And Geopgraphy, 5(1), 14-28.

Simon, T.; Busuioc, M. F.; Niculescu, A. C. & Rădulescu, A. (2017). Probleme actuale ale turismului social în România. Romanian Economic and Business Review, 12(4), 27-41.

Tecău, A. S. (2017). Comoditatea realizării unei platforme software care să conducă la creșterea siguranței deplasării pentru persoanele cu dizabilități. Buletinul Universității Transilvania din Brașov. Seria V: Științe economice, 53-60.

Tecău, A. S.; Brătucu, G.; Tescașiu, B.; Chițu, I. B.; Constantin, C. P. & Foris, D. (2019). Turismul responsabil- integrarea familiilor cu copii cu dizabilități în destinațiile turistice. Sustenabilitate, 11(16), 4420.

Tudorache, D. M.; Simon, T.; Frenț, C. & Musteață-Pavel, M. (2017). Dificultăți și provocări în aplicarea sistemului european de indicatori de turism (ETIS) pentru destinații turistice durabile: cazul județului Brașov din Carpații României. Sustenabilitate, 9(10), 1879.

Văduva, L.; Petroman, C.; Marin, D. & Petroman, I. (2021). Turism accesibil. Lucrări Științifice Management Agricol, 23(1), 258.

Visionary Analytics. Adoptarea responsabilității sociale a întreprinderilor (CSR) de către IMM-urile și întreprinderile nou-înființate europene: Document de bune practici; Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene: Luxemburg, 2021; ISBN 978-92- 9460-978-6. [Google Scholar]

Erasmus+

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union